

**Tractatvs De Præventionē Iudiciali [!], Sev De
Contentione Ivrisdictionvm**

Tonduti, Pierre François de

Lvgdvni, M.DC.LXXIII.

Capvt Primvm. De Præuentione inter Episcopos & illorum Vicarios, tàm
generales quàm foraneos, & ipsos Vicarios inter se, & tam in causis
ordinariis, quàm à Sede Apostolica delegatis; siue in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98370](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98370)

TRACTATUS DE PRÆVENTIONE IUDICIALI,

PARS SECUNDA.

CAPVT PRIMVM.

ARGVMENTVM.

DE Præuentione inter Episcopos & illorum Vicarios, tam generales quàm foraneos, & ipsos Vicarios inter se, & tam in causis ordinariis, quàm à Sede Apostolica delegatis; siue in iurisdictione cōtentiosa, siue voluntaria. Quæ sit differentia inter Vicarios & Officiales. Qui dicantur foranei. Et vtrum ad libitū Episcopi eū causa, vel sine causa, in Gallia, vel extra Galliam destitui possint. Itē de Præuentione inter Episcopum & Prælatos inferiores, veluti Decanos, Præpositos, aut alios quibus ex priuilegio, vel præscriptione competit iurdictio. Vtrū possit Episcopus absoluerē excommunicatos post Prælatorum inferiorum Præuentionē. Et multa alia circa huiusmodi Præuentiones notatu digna explicantur.

SVMMARIVM.

- 1 Vicarij generales seu principales, quibus concurrentibus constituti dicantur.
- 2 Vicarij possunt constitui solum in spiritualibus, vel solum in temporalibus, vel tam in spiritualibus quàm temporalibus.
- 3 Vicarij solum in spiritualibus constituti, dicuntur nihilominus Generales.
- 4 Foranei dicuntur Vicarij, qui extra locum Sedis Episcopalis deputantur.
- 5 Officialium & Vicariorum nomina sæpè pro eodem ponuntur, & n. 10.
- 6 In Gallia Vicarij foranei nominantur Officiales.
- 7 Commissiones Sedis Apostolicæ diriguntur ad Vicarios generales, & n. 10.
- 8 Vicarij dicuntur Iudices ordinarij, quamuis in consanlegerij de Præuent. Iudic. Pars II.

- rum facultatibus aliqua expressa sint, quæ specialem commissionem exigunt, nec in generali Vicariatus concessione continentur. vide infra, n. 23.
- 9 A Vicario generali non appellatur ad Episcopum, cum idem tribunal constituat.
 - 11 Vicariis foraneis quomodo dentur commissiones Apostolicæ.
 - 12 A Vicariis foraneis appellatur ad Episcopum, aut ad eius Vicarium generalem.
 - 13 Vicariis illorum qui habent iurisdictionem quasi Episcopalem, aut ipsorum Principalibus, qui illos deputarunt, de rigore iuris videntur dandæ commissiones Apostolicæ.
 - 14 Stylus tamen Cancellariæ est in contrarium. Quia tales Vicarij non sunt in Dignitate constituti.
 - 15 Capitulum Sede vacante succedit in iurisdictionē Episcopi, etiam quoad deputationem Vicarij.
 - 16 Commissiones Apostolicæ non solent dari Vicariis Capituli, sed alicui ex Episcopis vicinioribus.
 - 17 Commissio data Vicario seu Officiali, quamuis non fuerit facta mentio Episcopi, non comprehendit Vicarium capitularem.
 - 18 Vicarij siue generales, siue particulares & foranei, non possunt pretendere de iure communi præuentionem contra Episcopos, à quibus sunt deputati: & n. 34.
 - 19 Vicarij delegatā habēt iurisdictionē. Contra, n. 22.
 - 20 Iurdictio quæ est apud Vicarios, præcario possidetur.
 - 21 Vicarius non potest competere iurdictio cumulatiua cum Episcopis, & minus priuatiua, ideo nunquam possunt contra Episcopum præuenire.
 - 22 Iurdictio quæ Vicariis generalibus competit, ordinaria est; quæ vero particularibus seu forensibus delegata.
 - 23 Revertitur opinio Basilij Pontij volentis iurisdictionem Vicariorum generalium esse delegatam, in casibus qui non veniunt in generali concessione Vicariatus, & specialem requirunt expressionem.
 - 24 Vicarium, siue generalem, siue particularem, & foraneum, potest Episcopus ad nutum, de iure communi reuocare.
 - 25 Episcopus potest prohibere Vicario, ne de certa causa iudicet.

p

16 In

- 26 In Gallia Vicarij foranei remoueri non possunt per Episcopum nisi ex causa delicti & cum cognitione causæ.
- 27 Capitulum Sede vacante in Gallia non potest ex Charonda destituere Officiales ab Episcopo defuncto constitutos, sed successor Episcopi, id potest, sine tamen diffamatione.
- 28 Vicarius in Gallia destitui potest, si non sit Sacerdos.
- 29 Senatus Tholosanus non ita pridem iudicauit Officialem foraneum Villa-noue secus Auenionem constitutum posse destitui ad nutum.
- 30 Vicarius etiam generalis ab Episcopo destitutus potest in certis casibus reclamare in Gallia aduersus destitutionem.
- 31 Officium Vicarij generalis statim expirat mortuo Episcopo, sed non idem est in Vicario foraneo in partibus Gallia constituto, quia eius officium durat etiam mortuo Episcopo.
- 32 Officialis munus durat in Gallia, etiam vacante Episcopatu, nisi Capitulum doceret se esse in possessione destituendi in simili casu.
- 33 Decisio Rote Rom. 297. parte 2. diuers. ad longum expenditur, & numeris precedentibus, & ostenditur eam loqui de iure praueniendi certum genus causarum, non autem de certis causis particularibus. Et n. 37.
- 35 Vicarij etiam foranei, possunt impediri ab Episcopo ne de certa causa cognoscant, loquendo in terminis iuris communis.
- 36 Ab Episcopi libera voluntate dependet, causas per seipsum cognoscere, aut alteri cognoscendas delegare, & propterea nulla contra ipsum competere potest manutentio eius Vicario generali.
- 38 Quando locus est nimis remotus, non debent cogi litigantes illuc accedere, sed vel Episcopus accedere debet, vel causam alicui committere.
- 39 Principalis Cathedra & Tribunal, non debet per Episcopum à ciuitate, in alium locum transferri.
- 40 Episcopus de iure communis, cogi potest ad tenendum Vicarium in certo loco, si ius illud per communitatem legitime prescriptum fuerit, & quæ ad id requirantur.
- 41 In commissionibus gratiosis Sedis Apostolicæ locus est prauentioni inter duos Vicarios generales, ab eodem Episcopo in solidum constitutos.
- 42 Per solam rescripti presentationem, ad effectum procedendi, causa dicitur prauenta, per unum ex duobus Vicariis generalibus in solidum constitutis.
- 43 Ampliatur ut nec etiam prauentus procedere possit, quamuis praueniens consentiret, ut ipse de causa cognosceret.
- 44 Presentatio rescripti facta uni ex duobus Vicariis in solidum constitutis, non dat illi prauentionem, si agatur de rescripto contentiosa iurisdictionis, sed utriusque partis consensus requiritur.
- 45 Si ex duobus Vicariis unus sit principalis, alter vero minus principalis, sed commissio simpliciter Vicario sit data, intelligi debet de eo, qui principalis est, ideo alter non habet ius praueniendi.
- 46 Si commissio data fuerit Archidiacono Auenionensi, ubi sunt duo Archidiaconi, casu quo unus sit principalior alio, minus principalis non potest prauentire, secus est si ambo sint æque principales.
- 47 Hoc procedit in dubio, quando commissio generaliter loquitur, secus est si dicat de uno ex duobus Vicariis, vel Archidiaconis, tunc enim locus est prauentioni.
- 48 Quando verba rescripti delegatorij diriguntur ad Episcopum, Vicarius cognoscere, aut prauentire non potest, nec Episcopus recognoscere si verba commissionis ad Vicarium, vel Officialem dirigantur.
- 49 Ampliatur, ut procedat quamuis commissio data esset Vicario tanquam Vicario, quia in illa causa maior est Episcopo.
- 50 Quæstio illa vtrum in commissione fuerit habitus respectus ad tribunal, non concernit materiam prauentionis, sed potius successionis, in cognitione causæ.
- 51 Præuentionio datur inter Episcopum & Vicarium, si commissio dirigatur Episcopo, seu eius Vicario.
- 52 Episcopus prauentus à Vicario, dum prauentionis locus est, non potest directè ab eo causam auferre: potest tamen indirectè, videlicet ipsum destituendo, dummodo id non fiat in fraudem, & malo animo.
- 53 Vicarius non habet propriè successorem, in officio, habet tamen Episcopus in dignitate.
- 54 Vicarij omnis prauentio, quoad eius personam cessat, mortuo Episcopo.
- 55 Si habitus fuerit in commissione respectus ad tribunal, potius quam ad personam, transit ad Vicarium successorem, quamuis improprie succedere dicatur.
- 56 Ex quibus dicitur habitus respectus ad tribunal in commissione.
- 57 Communis obseruantia hoc habet, ut succedens in Vicariatu cognoscat de causis eius antecessori commissis, adeo ut probatione non videatur hac consuetudo indigere.
- 58 Vicarius foraneus per viam prauentionis, aut aliter non potest se ingerere in causis ad Vicarium generalem pertinentibus, nisi ex eius commissione.
- 59 Processura facta per Vicarium generalem Archiepiscopi contra Episcopos suffraganeos, aut eorum Vicarios, non subsistit, nec meretur nomen prauentionis.
- 60 Absente Archiepiscopo, Vicarius Archiepiscopi procedit contra Episcopos suffraganeos, aut eorum Vicarios delinquentes circa Officium & iurisdictionem, non autem in aliis causis civilibus aut criminalibus.
- 61 Episcopi delinquentes in causis grauioribus à solo Papa iudicantur, in minoribus autem à Concilio provinciali, & n. 65.
- 62 Pendente lite super confiniibus Dioceseos, unus Episcopus non potest contra alium sub pretextu turbata iurisdictionis procedere per censuras.
- 63 Episcopus potest suam iurisdictionem turbantes excommunicare, etiam nulla prauia citatione vel monitione. Ampliatur etiam si lis pendeat super declaratione confinij, n. 64.
- 66 Episcopi etiam ante Concilium non poterant conueniri nisi coram Papa in grauioribus, & coram Concilio Provinciali in minoribus delictis.
- 67 Inter duos Vicarios in solidum deputatos, si procedant ut ordinarij, locus est prauentioni. Limita nisi capissent procedere simul, n. 68.
- 69 Si duo Vicarij aut indices ordinarij, vel alij in pari numero discordant, quid agendum. Et quid in iudicijs delegatis. Quid si unus declarat sibi de causa non liquere, n. 70. Quid si unus sit impeditus ex alia causa, n. 71. Et vtrum sententia per unum sine alio prolata, sit nulla, n. 72.
- 73 Explicatur dicta superius part. 1. 3. cap. 1. n. 4. in 3. conclusionem.
- 74 Si plures indices ordinarij in solidum constituti fuerint, iuxta processum per unum ex ipsis usque ad sententiam exclusiue fieri potest.

- 75 *Prelatorum inferiorum nomine qui continentur.*
 76 *Inter Regulares, Prelati habent iurisdictionem primatiam quoad Episcopos, sed adversus Prelatos regulares inferiores, facultatiam, & numero 78.*
 77 *Episcopi habent iurisdictionem cumulativam cum Prelatis inferioribus secularibus.*
 79 *Episcopus potest absolvere excommunicatos à Prelatis inferioribus, & tener absoluto, sed absolvens male facit.*
 80 *Prelati inferiores si iurisdictionem acquisierint per prescriptionem, habent illam primatiam, nec Episcopi de ea se intromittere possunt.*

Pro fundamento sequentium conclusionum supponendum est in primis, varios esse constituendorum Episcoporum Vicariarum modos. Quidam enim sunt Vicarii generales. Alij particulares. Alij sunt Vicarii, qui Foranei, & quandoque Officiales nuncupantur. Alia Vicariarum distinctio est in eos qui ab Episcopis deputantur, & eos qui ab habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, & de singulorum præventionem hoc in capite agendum est.

- 1 Vicarii generales, siue principales dicuntur, qui vicem Episcopi super eodem tribunali principaliter gerentes, causas omnes ad illud forum Episcopale pertinentes generaliter cognoscunt, ut in *cap. fin. de offic. Vicar. in 6. Sbroz. de Vicar. Episc. lib. 1. q. 3. num. 16.*

- 2 Possunt autem constitui huiusmodi Vicarii, vel tantum in spiritualibus, vel dumtaxat in temporalibus, vel coniunctim tam in spiritualibus quam temporalibus cum strictioribus, vel amplioribus facultatibus, iuxta voluntatem Episcopi. Nam licet deputentur generaliter ad spiritualia, nec ullam habeant circa temporalia facultatem, non ideo minus dicuntur Vicarii generales, quidquid in contrarium nonnulli dicere voluerint. Quod probatur ex verbis Concilij Tridentini, *sess. 13. de reform. cap. 2. in illis verbis, seu illius in spiritualibus Vicarios generali.* Et bene Nicol. Garl. in *tract. de benefic. parte 1. cap. 8. num. 122.* cum pluribus DD. *ibidem* per eum allegatis.

- 4 Vicarii vero foranei dicuntur illi, qui extra civitatem in qua est Sedes Episcopalis, iurisdictionem exercent, utpote, quos Episcopus in certa Diocesis parte, vel in oppidis constituit. Gloss. in *Clement. Epsi principalis, in verbo foraneos. De rescript. & in cap. 1. in eodem verbo foraneos, de offic. ordinar. in 6. Barbosa, de offic. Episcop. allegat. § 4. num. 18.*

- 5 Officialium nomen sæpe confunditur cum nomine Vicariarum, secundum varias Regionum & locorum consuetudines, ut notat Pyrr. Corrad. in *praxi dispens. lib. 2. cap. 4. n. 18. & 19.*

- 6 Sed in Gallia, propriè Officialium nomine continentur foranei. Circa quorum præventiones magna est inter ius Gallicum, & ius Commune differentia, ut postea ostendetur.

- 7 Vicariis Generalibus Episcoporum dantur à Sede Apostolica commissiones, cum ipsi potius Ordinarii sint, quam Delegati, licet illorum potestas dependeat à commissione Episcopi, & illius tenore potest enim Episcopus Vicario maiorem, aut minores facultates concedere. Nihilominus tamen, etiam si in litteris sui Vicariatus aliqua concessa sint, quæ in generali commissione non comprehenduntur, ad hæc quoque dicuntur habere iurisdictionem

Sanlegerij de Præven. Indic. Pars II.

nem ordinariam, & cum Episcopo vnum idemque tribunal constituere, ut notat Sanchez in *tract. de matrim. lib. 3. disp. 9. n. 6.* Nicol. Garl. de *benefic. p. 5. cap. 8. n. 41.* Quæ de causa non licet à Vicarij Generalis sententiis, & decretis appellare ad Episcopum, ut probat Sigism. Scac. de *appellat. q. 8. num. 53. & seqq.* & plures ab eo *ibidem* allegari. Stylus ergo Romanæ Cancellariæ, Vicariis generalibus & non foraneis commissiones dare consuevit, qui Generales, etiam quandoque nominantur Officiales, ut testatur experientia, & tradit Corrad. *dict. lib. 2. cap. 4. num. 17. praxi dispensat.*

Foraneis autem Vicariis licet ut plurimum ex istylo non dentur commissiones Apostolicæ, nec de illis se intromittere possint, tamen quandoque summus Pontifex specialiter illis ex certa scientia delegationem facere potest, & facit Sbroz. in *tract. de Vicar. Episc. lib. 2. q. 23. n. 8. & 9.* Garl. de *benefic. p. 5. cap. 8. n. 29.* Et quia isti Vicarii foranei non continent vnum idemque tribunal cum Episcopo, ideo ab illorum sententiis & decretis rectè appellari potest ad ipsam Episcopum, imò etiam ad illius Vicarium generalem: ut probat Sigism. Scac. in *tract. de appell. quasi. 8. num. 72.* & Nicol. Garl. loco proxime citato.

Sed quoad Vicarios illorum, quibus competit quasi Episcopalis iurdictio, commissiones Romana Cancellaria dirigere non solet, nec illis delegare dispensationes, aut alia quævis rescriptorum genera demandare. Quamvis enim in iis quæ concernunt iurisdictionem, (non autem in iis quæ sunt Ordinis) eandem habeant cum Episcopis auctoritatem, ut diximus in *nostris questionibus, beneficalib. parte 2. cap. 3. § 9. num. 21.* & de iis *ibidem* p. 1. cap. 60. & propterea fortè secundum iuris dispositionem contendere posset, illos similibus commissionum esse capaces, eademque ratione; imò & multo fortius, illis quibus talis iurdictio competit, à quibus tales Vicarii mutuatam habent auctoritatem, ut voluit Sanchez in *tract. de matrim. lib. 8. disp. 27. n. 34.* Nicol. Garl. de *benefic. p. 9. c. 2. n. 147. in fine.*

Tamen huiusmodi Vicariis non dantur secundum dictum stylo Cancellariæ & Datarie Urbis commissiones (loquor de Vicariis habentium quasi Episcopalem iurisdictionem,) vel ex hoc præcipue quod non sunt in Dignitate constituti, quibus (& non aliis in Dignitate non constitutis) tales commissiones dari, & ad eos dirigi debent, iuxta text. in *cap. statum 11. de rescript. in 6.* & notavit Corrad. in *dicta praxi dispens. lib. 7. c. 4. n. 57.*

Idem dicendum est de Vicario Capituli Sede vacante, quia licet Capitulo competat ius deputandi Vicarium generalem, Sede Episcopali vacante, adeo ut dicatur succedere in ius & locum Episcopi, etiam quoad deputationem Vicarij, Sbroz. de *Vicar. Episcopi, lib. 1. quasi. 59. num. 5.* Nihilominus (quid dicat Sanch. *lib. 8. disp. 27. num. 32.*) stylus Romanæ Curie talis est, ut ad hos capitulares Vicarios non dirigantur commissiones & rescripta, & hoc est notorium; cum rescripta dirigi soleant Episcopo, seu eius Vicario generali; Vicarius autem Capituli non est Vicarius Episcopi, & per consequens non est comprehensus in huiusmodi commissionibus; ideo quando Sedes Episcopalis vacat, dari solent commissiones alicui ex vicinioribus Episcopis, seu eius Vicario generali, ut nos sæpè vidimus observatum: & docet Garl. de *benefic. p. 6. c. 2. n. 44. & seqq.* & maxime n. 49.

Quod procedit etiam si commissio fuerit data simpliciter Officiali veluti *Avenionensi*, nec fuerit facta

facta mentio Episcopi, veluti si non fuerit dictum Officiali Archiepiscopi Auenionensis. Quia licet fuerit dictum de Officiali, non facta mentione Episcopi vel Archiepiscopi, hoc intelligi debet de Officiali, seu (quod idem est) Vicario generali, hæc enim duo nomina, ut dictum est, non raro pro eodem usurpantur. Non possunt igitur verba illa Vicario Capitulari conuenire, Corrad. in dicta praxi dispensat. lib. 7. cap. 4. n. 11. 12. & 13.

His ita suppositis ad terminorum explicationem, contentiones omnes quæ inter Vicarios quoad seipsos, aut etiam respectu Episcoporum, ratione præuentionis causarum excitari possunt, sequentibus conclusionibus resoluntur.

- 18 Prima conclusio. Vicarij Episcoporum siue Generales siue particulares, seu foranei, non possunt prætere ius præueniendi causas aduersus Episcopos ad cognoscendum de ipsis contra voluntatem Episcoporum, siue in petitorio, siue in possessorio etiam summarissimo, nullaque ipsis quoad hoc competere potest aduersus Episcopos manutentio. Hæc conclusio desumitur ex decis. Rotæ Romanæ 297. par. 2. diuers. & habetur apud Postium in tract. de manutent. obseru. 52. n. 13. Pro cuius quidem conclusionis probatione, duæ per Rotam afferuntur rationes. † Prima est, quia isti Vicarij deputantur ab Episcopo, siue ad vniuersitatem causarum, siue ad certas causas, arbitrio ipsorum, & delegatam iurisdictionem habere dicuntur. Gloss. in Clement. Et si principalis, in verbo, foraneo, de rescriptis. † Vnde ipsi non proprio nomine, sed nomine Episcopi quasi possessionem habent. Secunda ratio est, quia Vicarij precario Episcoporum nomine possident, à quibus habent & mutuuntur auctoritatem & facultatem causas cognoscendi, amplam, vel limitatam pro arbitrio ipsorum, quamobrem non sunt aduersus Episcopos manutendendi. l. i. ff. vii possid. † Propter has rationes Rota concludit, Vicarios non esse manutendos in quasi possessione cognoscendi de causis decimaribus, matrimonialibus, criminalibus, & benefitialibus, non solum priuatiuè ad exclusionem Episcoporum, (quod indubitatum est,) sed ne quidem cumlatiue ad effectum præueniendi causas, & impediendi Episcopos ne sibi assumant causas per Vicarios præuentas, & de illis (etiam inuitis, & reluctantibus Vicariis) cognoscant, cum istis Vicariis iurisdictione competat reuocabili ad nutum & voluntatem Episcoporum, qui illos deputarunt, quotiescumque Episcopi talem præueniendi facultatem illis concedere recusant. Probatur in l. iudicium soluitur § 8. ff. de iudic.

- 22 Harum rationum prima, licet à plurimis Doctoribus approbetur, tamen ad solos Vicarios foraneos restringi debet in eo capite, in quo dicitur illos delegatam habere iurisdictionem. Siquidem dum de Vicariis generalibus agitur, verius est non delegatam sed ordinariam illis iurisdictionem competere; non quòd ordinariam iurisdictionem habeant à lege, sed ab homine, videlicet ab ipsis Episcopis illos deputantibus, & iurisdictionem concedentibus, lege tamen permittente, ut explicat Nicol. Garf. in tract. de benef. parte 5. cap. 8. n. 21. & seqq. Barbos. de Episcop. p. 3. alleg. § 4. n. 28.

- 23 Quod (secundum illorum sententiam) locum habet, non solum in casibus, qui de iure in generali Vicariatus concessione comprehenduntur, sed in iis quoque quorum mentio specialis in litteris Vicariatus fieri debet, quique alioqui non competunt Vicario, nisi specialiter exprimantur: nam & in istis casibus, iurisdictionem exercendo, non uti delegatus

procedere censetur, sed tanquam ordinarius, ex supradictorum sententia. Quamvis non ignorem contrarium aperte docuisse Basil. Pont. in tract. de matrimon. lib. 5. cap. 1. n. 16. vbi probare contendit, Vicarios in illis casibus specialem deputationem requirere, non tanquam ordinarios procedere, sed uti delegatos.

Secunda vero ratio quam ibidem Rota proponit, tangit omnes Vicarios, tam generales quam etiam particulares seu foraneos, omnes enim precariam ab Episcopo iurisdictionem obtinent, & potest illos Episcopus ad libitum remouere: Rebuff. in praxi, in tit. de Vicar. Episcop. num. 1. & fusiùs n. 192. & sequentibus. vbi ponit regulam cum suis limitationibus. † Neque solum potest Episcopus Vicarium in totum remouere, sed etiam si velit potest illi prohibere ne de certa causa cognoscat: Sbrozz. in tract. de Vicar. Episcop. q. 6. n. 6. lib. 3.

Hæc tamen secunda ratio non admitteretur in Gallia quoad Vicarios foraneos, qui per Episcopum reuocari non possunt, nisi ex causa delicti, cum cognitione causæ declarati, ut fusiùs probat Ioann. de Bordenau. in tract. de l'etat des cours Ecclesiastiques, cap. 16. num. 10. & multis sequentibus. Et ita iudicatur in Senatu Parisiensi, & Burdegalesi, teste Papon. in sua recollect. arrest. lib. 4. tit. 12. arrest. 8. Boët. dec. 151. vbi tamen non loquitur in specie de Vicariis, sed generaliter de reuocatione Officiorum, Charond. lib. 1. respons. 65. † vbi dicitur quod licet in Gallia Capitulum, Sede vacante, non possit destituere Officialem constitutum ab Episcopo defuncto, tamen successor potest illum ad libitum destituere, nisi tamen destituendo illum diffamaret. † Maynard. lib. 2. cap. 24. vbi dicit fuisse iudicatum in Parlamento Tholosano, quod Episcopus non poterat sine causâ, & præuia illius cognitione legitimâ, destituere Officialem (quem ipsemet confirmauerat) ab eius prædecessore institutum, quamvis huiusmodi Officialis non esset Presbyterali ordine insignitus, quia in iis quæ iurisdictionis exercitum respiciunt, non exigitur in Officiali qualitas Sacerdotij. Et quamvis in iis quæ respiciunt Excommunicationem, vel Absolutionem, dubitatum fuerit, præualuisse tamen dicit illorum sententiam, qui Sacerdotij qualitatem in Officiali minimè requiri censuerunt, cum ista non sint Ordinis, sed iurisdictionis. Quamvis ex ordinatione Regia Blacensi ab Henrico III. facta artic. 45. in quibuslibet Archiepiscoporum, vel Episcoporum Vicariis generalibus, seu Officialibus, Sacerdotalis Ordo sit necessarius.

Sed tamen, hoc Senatus Tholosanus hodiernis temporibus obseruat, ut non solum Vicarius Generalis, sed ipse etiam Officialis, ab Episcopo ad nutum destitui possit, si credemus D. d'Olive lib. 1. quest. notabilium, cap. 37. vbi dicit anno 1613. ita congregatis Glassibus fuisse iudicatum, nempe quod Archiepiscopus poterat ad libitum reuocare Officialem constitutum apud Villam nouam secus Auenionem. Quod est notandum: quia hos Officiales, non Episcopatus; sed Episcopi Officiales esse tuetur, & Delegatos esse, non Ordinarios ostendit. Hanc eandem Senatus Tolosani decisionem adducit post eundem Oliuæum, Anton. Bengæus in tract. de benef. in verb. Militia, §. 19. num. 9. quam confirmat auctoritate Glossæ, in verb. per electionem, in Clem. 2. de rescriptis. & Hostiens. in summ. de offic. Vicar. vers. sed nunquid.

Quamvis etiam in Gallia dari possint casus, in quibus etiam Vicarius Generalis aduersus destitutionem ab Episcopo factam, reclamare & redintegrari

grati queat, ut testatur Ioann. de Bordenave in dicto tractatu de l'essai des Cours Ecclesiast. c. 16. numero 25. Ideo dicta decisio Rotæ 297. parte 2. diuers. non obseruaretur in multis Galliarum partibus, quoad Vicarios foraneos, seu officiales, quia cum ex multorum Galliarum Senatum decretis, non possint ad libitum destitui, (ut dictum est) cessat per consequens in illis partibus ratio principalis & fundamentalis illius decisionis.

31 In hoc etiam differunt Officiales, seu foranei Vicarii, à Generalibus, quod quamuis Generalium Vicariorum munus expirat statim mortuo Episcopo, foraneorum tamen officium durat, nec Episcopi morte finitur, in Gallia, Loyseau in tract. des offices, lib. 5. c. 6. n. 47. † adeo ut Capitulum Sede vacante, nouos deputare non possit foraneos Vicarios, seu Officiales in Gallia, sed illorum officium duret etiam post vacationem Episcopatus, siue per obitum, siue per resignationem vacatio contingat, ut idem Author decisum fuisse testatur, loco cit. n. 50. dicens ita pro Officiali Cænonianensi iudicatum fuisse, Charond. d. lib. 1. respons. 66. per totum. Quod intelligi procedere nisi Capitulum doceret se esse in possessione antiquissima huiusmodi Officiales Sede vacante destituendi, & alios deputandi, Lohier. & ibi Addent. littera O, num. 2.

33 Præterea si attendamus dispositionem iuris communis decisio illa Rotæ 297. parte 2. diuers. procedere posset si Vicarii foranei vellent prætere ius & potestatem præueniendi cognitionem causarum certi generis, contra Episcopos, veluti causarum Matrimonialium, vel Criminalium, aut Ciuiliū, in quibus terminis decisio illa loquitur, & procedit. Quod si agatur de præuentione certe causæ particularis, distinguendum est. † Aut enim loquimur, de Vicario Generali, & hoc casu certum est nullo modo de præuentione inter Episcopum, & illius Vicarium Generalem tractandum, ut supra dictum est; cum vnum idemque sit vtriusque tribunal, ergo non est de præuentione agendum, cum nemo contra se ipsum præuenire possit, & inter agentem, & patientem debeat esse diuersitas, Campanil. in diuersorio iuris Canon. Rub. 11. c. 23. n. 164. circa finem, versic. Quare Vicarius. Potest enim Episcopus quando sibi placet, causas coram suo Vicario pendentes ad se auocare, & sic cessat præuentione. Seraphin. dec. 948. lib. 1. cum Episcopus non debeat dependere à Vicario, nec illi Vicarius se opponere possit, ut dicitur in eadem decis. 948. n. 2. sequitur Tholos. Rub. in suis decisionum singularibus, ad decis. Bubali. fol. 422.

35 Aut vero agitur de Vicariis foraneis, seu particularibus, & de certe causæ cognitione, & tunc in terminis iuris communis, (nec habita ratione eorum quæ in Gallia deciduntur, decisio illa Rotæ 297. fortiri debet effectum, & per consequens non possunt tales Vicarii præuenire causas contra Episcopos, quinimo possunt Episcopi illis prohibere ne de causis ceptis cognoscant, illasque sibi reassumere, non obitante quacunque præuentione per Vicarios facta: Sbrozz. de Vicar. Episc. lib. 3. quest. 39. n. 1. & seqq. Et quest. 40. & 9. 32.

36 Siquidem ab Episcopi libera voluntate dependet vtrum malit causas per se cognoscere, vel illarum cognitionem alteri demandare, nec cogendus est per Vicarium ius dicere, adeo ut quamuis aliquando Vicarium in certis oppidis, (& sic foraneum) deputauerit non possit aduersus eum peti manutentio ad effectum cogendi illum ad continuandam similem deputationem, Verall. decis. 306. Episcopus, p. 1. Garian. dec. March. 123. n. 6. & seqq.

Et ex supradictis constat, non in omnibus dictæ decisionis capitibus illam sustineri posse, dum propter consideratas facti circumstantias in ea deciditur, nullam fuisse aduersus Episcopum acquiritam quasi possessionem manutenibilem, quia non constabat de illius patientia: quasi vellet Rota, quod si de illius acquiescentia constitisset, fuisset aduersus eum acquisita possessio, & per consequens locus fuisset manutentioni. Quod contrarium est dictis decisionibus Caputaquen. seu Veralli & Gratiani. Atque ita decisionem illam arguere videtur Campanil in diuers. iuris Canon. lib. 11. Rub. 23. num. 150. Qui num. 151. totam hanc materiam bene declarat.

Verum est tamen, quod si locus esset nimis remotus, non cogerentur litigantes adire Episcopum in loco sue habitationis, seu vel ipse teneretur accedere, vel indices deputare, maxime in causis modicis, ut dicit Rota dicta decis. 297. num. 8. † Principalis tamen Cathedra, & Tribunal, non debet per Episcopum remoueri à Ciuitate principali, & ad alium locum transferri, nisi forsan ad modicum tempus, Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 43. n. 192. Gratian. in addit. ad dictam decis. 113. in primo.

Quamuis autem verum sit actum deputandi Vicarium foraneum in certa parte diocesis, secundum iuris communis dispositionem, esse merè facultarium, & ideo non dari aduersus eum mandatum de manutendo, ad fines cogendi ipsum de faciendo similem Vicarii foranei deputationem; cum exercitium iurisdictionis, sit de iuribus Episcopalibus, quæ sunt impræscriptibilia, licet sæpius & per plures annos talis deputatio facta fuisset, ut præter mox citatos ostendit Postius in tract. de manutent. obseruat. § 3. numero 9. Tamen si communitas niteretur aliquo titulo, vel legitima præscriptione inchoatâ, & continuatâ per longissimum temporis spatium, cum patientiâ & acquiescentiâ Episcopi, post prohibitiones ipsi factas, videretur, ad continuandam huiusmodi deputationem compellendus, ex notatis per Post. dicta obseruat. § 3. n. 20. & 28.

Et ex præmissis patet, in quibus casibus locus sit præuentioni inter Episcopum & eius Vicarium, & quando possit Episcopus reassumere causas coram Vicario præuentas, tam in terminis iuris communis, quam iuxta Gallicas obseruationes.

Secunda conclusio, quando per Episcopum duo Vicarii Generales in solidum, & æquè principaliter fuerint constituti, locus erit præuentioni inter istos duos Vicarios, si agatur de rescriptis à Sede Apostolica gratiosè concessis, & ille ex duobus ad executionem rescripti procedat, quem pars eligere maluerit, adeo ut facta per alterum ipsorum præuentione, per præsentationem rescripti sibi factam, alius de illo negotio se intromittere non possit. † Hoc enim casu per solam rescripti præsentationem produci præuentionem testatur Gloss. in cap. quoniam Abbas, in verb. substitutum, de offic. ind. del. eg. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 27. num. 37. in fine, & num. 38. Quia cum nulla adit partis contradictio, nemo est qui de incertitudine rescripti opponere possit.

Plus dicit ibidem Sanchez num. 38. post Nauar. rum, quod etiam si ille ex duobus delegatis qui præuenit, consentiret processuris per secundum faciendis, non tamen iste secundus possit exequi commisionem, sed solus primus præueniens procedere deberet.

Tertia conclusio. Inter duos Vicarios in solidum,

P 3 &

& æquè principaliter deputatos per rescriptum, in causis contentiosis iurisdictionis concessum, cognitionis spectabit ad illum qui præuenerit per præsentationem rescripti sibi factam, si ambæ partes in illius iurisdictionem consenserint. Si vero altera ex partibus reclamauerit, recurrendum erit ad Superiorem committentem, ut bene probat Sanch. *dicto lib. 8. disput. 27. num. 37.* Quamuis non cum ita simpliciter sequi videatur Pyrr. Corrad. in *praxi dispensat. lib. 7. cap. 4. num. 49.* dum vult Vicarium illum procedere debere, quem ex duobus pars elegerit, maxime in rescriptis gratiosis, quasi velit etiam includere contentiosam. Sed non est recedendum ab illa Sanchez traditione, quam ipse bonis rationibus & autoritatibus comprobauit.

45 Quarta conclusio. Quando duobus Vicariis vnus est principalis, alius vero minus principalis, non est inter eos locus præuentioni, nec ille cui prius præsentatum fuit rescriptum, præferri debet, sed solus Vicarius principalis procedere debet, & iurisdictionem sibi in rescripto demandatam exequi: ut probatur per text. in *Clement. 2. de rescriptis.* quem ad hoc inducit Sanchez loco cit. num. 36. & post eum Corrad. in *praxi dispensat. lib. 7. cap. 4. num. 46.*

46 Quod eadem ratione locum habet si duo sint in eadem Ecclesia Archidiaconi, quarum vnus sit principalior altero; non enim datur inter eos locus aliqui præuentioni. Aliud esset si ambo æquè principaliter essent deputati, tunc enim locus esset præcedentibus conclusionibus, quamuis vnus esset dignior altero, ut dixi in *quest. beneficalib. p. 1. c. 15. n. 2.*

47 Hoc igitur sano modo intelligendum est. Si enim commissio simpliciter Vicario, vel Archidiacono data esset: sanè præuentioni inter duos Vicarios, vel Archidiaconos locus non esset, sed solus Vicarius principalis, vel Archidiaconus etiam principalis commissionem exequi posset, ex iuribus & D.D. supra citatis. Secus esset si commissio data esset vni ex Vicariis, seu vni ex Archidiaconis, tunc enim quilibet ipsorum procedere posset, & locus esset præuentioni inter ipsos. Quod enim principalis solus commissionem exequatur, procedit in dubio, & ita loquuntur Corrad. *dicto num. 46.* Francisc. Marc. *decis. Delphin. 997. parte 1. DD. in cap. quoniam Abbas, de offic. iud. deleg. maxime Bald. ibi, n. 4. Imol. num. 5. Bellam. quest. 9. num. 21. Sanchez loco cit. num. 36.*

48 Quinta conclusio. Si commissionis verba ad Episcopum dirigantur, & sic Episcopus procedat in vim sibi factæ delegationis à Sede Apostolica, non solum præuenire non potest Vicarius, aduersus Episcopum, sed nequidem vllò modo se intromittere de causa Episcopo delegata. Et similiter si commissio dirigatur Vicario, seu Officiali, non potest Episcopus præuenire, immo nec vlla retiner de illa causa cognoscere, sed vtroque casu iurisdictione illi, cui facta est commissio, erit acquisita priuatiuè. Hanc conclusionem alias comprobauimus in *nostris questionib. beneficalib. p. 2. c. 4. §. 2. n. 12. 13. & 14.* idque autoritate Nicol. Garl. in *tract. de benefic. p. 6. c. 2. n. 19. 22. & seqq.* cui addo Gratian. *discept. forens. cap. 92. n. 5.* Quod fusius exponit Sbrozz. in *tract. de Vicar. Episcop. lib. 2. q. 135. & 136.*

49 Ampliatur, ut hoc procedat quamuis commissio data esset Vicario tanquam Vicario, quia etiam hoc casu Episcopus non posset se intromittere, circa talem commissionem. Quia Vicarius in illa causa sibi delegata maior est quolibet Ordinario, & habet Auditorium separatum ab Auditorio Episcopi, & tribunal iurisdictionis Episcopalis nihil habet com-

mune cum hac iurisdictione delegata, cap. *studuisti. 2. de offic. Legati. Seraph. decis. 506. n. 3.* Idque non obitante quod videatur delegans habuisse respectum ad Tribunal: ad notata per DD. in *dicto cap. quoniam Abbas 14. de offic. deleg.* Quia materia illa aliò tendit, nempe ad questionem Vtrum commissio transeat ad successorem in officio? & sic est materia diuersa, ut ibidem docet Seraph. num. 1. de qua nos in *sequenti conclusio. n. 55.*

Sexta conclusio. Si commissio data esset Episcopo, seu eius Vicario, tunc inter eos locus esset præuentioni, & ille cui prius præsentatum esset rescriptum, solus de causa cognoscere posset, si præsentatio fieret animo procedendi, & alter in illa se ingerere nullo modo posset: Gratian. *discept. forens. c. 92. num. 7.*

Neque dicatur, quod sicut Episcopus potest Vicarium, seu Officialem de iure communi ad libitum reuocare, ita videtur quod possit illum à commissione ipsi data per Sedem Apostolicam, remouere. Quia verum est, posse quidem Vicarium, ad nutum Episcopi reuocari, illòque reuocato, commissionem ipsius expirare, nisi constet reuocationem factam fuisse in fraudem ad eludendam iustitiam, vel ad protelandum negotium, vel nisi stylus & consuetudo esset in contrarium: Quibus cessantibus, facta reuocatione Vicarij, vel expirante illius officio, commissio non transit in eius successorem, † Quia Vicarius non habet successorem in suo officio, quamuis aliud sit in Episcopo: ut bene omnia hæc explicat Gratian. *dicta discept. 92. num. 14. & multis sequentibus.*

Et hoc generaliter statuendum est, mortuo Episcopo statim expirare omnem Vicarij potestatem, etiam quoad causas iam ceptas, ita ut nullam pro sue iurisdictionis conseruatione allegare possit præuentionem: idem Gratian. *discept. forens. capit. 276. num. 45.*

Verum præmissa non ita simpliciter procedunt. Imprimis enim si in commissione fuerit potius habita ratio tribunalis quam personæ, successor in officio Vicarij, de causa antecedenti Vicario commissæ cognoscet, ita ut non indigeat noua commissione, ut dicit Rota *decis. 200. num. 2. part. 1. diuers. † Vbi num. 3.* dicitur in illo casu non fuisse habitum respectum ad tribunal, quia commissio data erat duobus Archipresbyteris & Vicario, seu duobus ex ipsis, adeo ut duo Archipresbyteri potuissent procedere absque Vicario. Item, quia Vicarius erat post positus, cum tamen si habitus fuisset respectus ad tribunal, Vicarius præcedere debuisset: Abb. *conf. 21. lib. 1.* Dicitur etiam habitus fuisse respectus ad tribunal, & non ad personam, quando rescriptum dirigitur Episcopo, seu eius Vicario, ut determinat eadem Rota *decis. 12. num. 4. part. 2. diuers.* Ideo si commissio seu rescriptum sub illa formâ fuerit conceptum, transit ad Vicarium successorem, licet (ut mox dictum est) propriè successor non sit: ut ibidem Rota decidit, & sequitur Theodos. Rub. in *suis singularibus ad decis. Rota Roman. ad decis. Lancellotti. senior. decis. 151. fol. 350.*

Immo generaliter communem obseruantiam talem esse, ut commissio transeat ad Vicarium successorem, testatur Gambar. *de offic. & potest. leg. lib. 8. num. 97.* Quamvis obseruantiam illam & stylum, non esse adeo notorium quin probatione indigeat ab eo qui ipsum allegat, voluerit Achil. de Grass. *decis. Rota Rom. 3. sub tit. de offic. Vicar. n. 2.* quem citat & sequitur Theod. Rub. in *dictis singularibus ad eius. Achil. decis. 51. pag. 136.*

Cuius

Cuius tamen styli probationem hoc tempore superfluum fore existimo, cum per totum fere orbem hoc obseruetur, vt quando commissio facta fuit sub nomine Dignitatis, nouus Vicarius possit causæ antiquo Vicario commissæ cognitionem prosequi, in statu in quo reperitur, absque nouo rescripto. Quia tunc, non ad personam, sed ad tribunal habitus fuerit respectus, vt bene probat Pyrr. Corrad. in *praxi dispensat. lib. 7. cap. 4. num. 36.* vbi alios citat.

58 Septima conclusio. Vicarius seu Officialis foraneus non potest aliqua ratione cognoscere etiam per viam præuentionis, de causis coram Vicario generali pendentes, & si cognoscat, tota eius processura vitio nullitatis subicitur, nisi tamen procederet ex commissione Vicarij generalis, qui foraneum subdelegare potest. Rota coram Burat. *decis. 304. num. 2.* quæ est repetita in Recentioribus *decis. 614. num. 2. part. 4.* Quia cum iurisdictioni foraneis sit limitata ad certum locum, nõ potest suæ deputatiõis fimbrias extendere, non solum ad causas præuentas, & introductas coram Vicario generali, & coram ipso pendentes, sed nec ad alias quæ extra sui fori limites agitantur, & per consequens ad Vicarium generalem pertinent priuatim quoad foraneum. Si tamen Vicarius generalis examen testium cause ad eum spectantis committeret foraneo, valeret commissio, & processura sustineretur, vt *ibidem* Rota determinat.

59 Octaua conclusio. Vicarius generalis Archiepiscopi, si procedat aduersus Episcopos suffraganeos, aut illorum Vicarios, aliosve subditos Suffraganeos, nulliter procedit, & ideo ex tali processura, non oritur aliqua præuentio. Nullitas autem talis processuræ consistit in defectu iurisdictionis, vt per Gratian. *discept. forens. cap. 111. num. 19.* Ex processura siquidem nulla non oritur præuentio nemini in hoc tractatu demonstrauimus, & nominatim, *part. 1. c. 9. num. 16.*

60 Verum hoc limitat *ibidem* Gratianus *num. 20.* vt non procedat, quando Archiepiscopus est absens in partibus remotis, tunc enim dicit, posse Vicarium illius procedere in causis Episcoporum suffraganeorum, & iurisdictionem exercere, proferendo sententias excommunicationis, suspensionis, & interdicti. Quod verum est, sed restringendum ad casum quo Episcopi Suffraganei, vel illorum Vicarij, peccarent in iis quæ concernunt iurisdictionem: sed si ciuilitate vel criminaliter conuenirentur, tanquam priuati, tunc Archiepiscopus, aut eo in remotis agente, illius Vicarius non posset procedere, nisi in casibus, in quibus de iure esset iudex competens aliorum Episcopis suffraganeis subditorum, vt explicat Sbrozz. de *Vicar. Episc. lib. 2. quæst. 59. numero 4. & 5.*

61 Immo hodie ex dispositione Concilij Tridentini *sess. 13. cap. 6. de reformat.* Episcopi non citantur aut monentur, nisi ob causam, propter quam essent deponendi aut priuandi, cuius causæ cognitio summo Pontifici est referuata. Plura Sbrozz. *d. lib. 2. quæst. 58. & 59.* & tradit Gratian. *discept. forens. 169. n. 14. 15. 16. & sequentibus.* Et generaliter in prima instantia, nec Vicarios suffraganeorum, nec subditos eorum coram Archiepiscopo conueniri posse certum est; adeo vt nec per viam querelæ, sed tantum per viam appellationis subditi suffraganeorum Archiepiscopum adire queant, vt nos infra dicemus *cap. 24. n. 4.* Quod intelligendum est vt supra, nisi Episcopi, seu Officiales delinquerent in Officio, seu illius exercitio, tunc enim ædum Iudex est Archiepisco-

pus suorum Suffraganeorum, sed etiam Vicariorum, seu Officialium ipsius, nempe quando authoritas Officij est causa vt delinquant; & sic quoties prætextu, fauore, contemplatione, & colore officij delinquant; & hoc casu potest adiri Archiepiscopus per viam etiam simplicis querelæ, vt dicit Quarant. in *summa bull. in verb. Archiepiscopi autoritas, n. 11.* In iis autem quæ sunt extra officium, non se intromittit Archiepiscopus, seu illo in remotis agente, eius Vicarius, plus quam de aliis subditis Suffraganeorum, nisi in casibus à iure expressis. Quarant. *ibid. n. 12.* Et ita intelligenda sunt quæ generaliter tradit Barbof. in *cap. sacro 52. de sentent. excommunic. n. 3.*

Nona conclusio. Pendente lite, & coram iudice competenti præuentâ, inter duos Episcopos, super confiniibus Diocesis, non potest vnus ex illis, contra alium procedere per excommunicationes, aut censuras Ecclesiasticas, sub eo prætextu, quod suam turbare velit iurisdictionem, donec lis fuerit super territorijs, seu Diocesean confiniibus terminata. ¶ Probat quia licet, dum agitur de tuitiõne proprij territorij, possit Episcopus censuras, etiam absque præuia monitione laxare, Menoch. de *arbitr. casu 543. n. 29.* Vbi ponit casum de Episcopo, qui est in quasi possessione visitandi, & dum vult ad visitationem procedere, non admittitur ad visitationem, propter quod laxat excommunicationem contra non admittentem, nulla præuia monitione: & allegat inter ceteros, Franc. in *cap. statutum, num. 4. & in cap. Romana, §. caueat. in fine, de sent. excomm. in 6.* Quia tunc non excommunicat, vt Iudex, sed vt pars defendens officium suum, ideo, cum extraiudicialiter procedat, non est opus citatione. Ricciul. de *iure person. extra grem. Eccl. exist. lib. 4. c. 51. n. 2. & multis sequentibus.* Barbof. in *d. cap. sacro, n. 3. de sent. excomm. & in cap. dilecto 6. n. 7. & seq. de sent. excomm. in 6. ¶ Et quamvis etiam, ad has censuras procedere possit, non obstante lite cæptâ, & præuentâ coram iudice competenti, super confiniibus, & diuisione territoriorum, cum licitum sit cuilibet lite pendente suam possessionem tueri, vt declarat & prædicta comprobant multis per eum adductis rationibus. Ricciul. *d. c. 61. n. 61. lib. 4. de iure person.**

Sacra tamen Episcoporum Congregatio, in quadam *Comersan. Iurisdictionis*, nuper iudicauit, non obstante requisitione facta, quod tota causa remitteretur ad Rotam Romanam, vbi videbatur præuenta, propter præiudicialitatem causæ limitationis territoriorum seu Diocesean, denegatâ, per processum ad vltiora, remissione petita, declarauit censuras male ab vno Episcopo contra alium laxatas fuisse, & ideo reuocandas esse. ¶ Sanè clara videtur hac in re sacri Tridentini Concilij dispositio *sess. 24. c. 5. de reform.* Quod non possit vnus Episcopus contra alium huiusmodi processoris vti, cum huius dignitatis persone non possint ab alio quam à summo Pontifice iudicari in causis criminalibus grauioribus. Minores vero causæ criminales in Concilio dumtaxat Prouinciali cognoscantur, & terminentur, vel à deputandis per Concilium Prouinciale. Non poterat igitur iste Episcopus, etiam sub prætextu turbare iurisdictionis, alium Episcopum excommunicare, maxime pendente lite indecisâ, & præiudiciali super Diocesean confiniibus magnâque inde oriretur confusio, quia alter alterum vicissim non sine scandalo excommunicationis vinculo innodare tentaret.

Multa quidem pro validitate excommunicationis allegabantur, non quidem vt excommunicatio fortiretur effectum (quia hoc iam per sacram Congre-

Congregationem fuerat reiectum) sed ad euitandas pœnas, quas ille Episcopus qui censuras laxauerat incurrere potuisset: nempe, quod Concilium Tridentinum nihil per dictam constitutionem innouauit ultra ius antiquum, quo iam sancitum fuerat, quod causæ criminales priuationis aut depositionis Episcoporum, coram summo Pontifice solum cognoscerentur, vt per Felin. in cap. inferior, n. 1. & ibi Abbas, etiam, num. 1. versic. Quoad depositionem. De maiorit. & obediens. Reliquæ vero criminales in Concilio provinciali deciderentur. Abb. in cap. non potest, num. 4. & 8. de sent. & re iudic. cap. graue nimis, num. 1. de Præbend. Et nihilominus ante Concilium, Episcopus delinquens extra suum territorium, puniri poterat ab Episcopo loci delicti. Quia exemptio Episcopis à iure concessa, non debebat trahi ad delictum in alieno territorio commissum, cap. 1. de priuileg. in 6. Et hoc procedit siue exemptio sit realis, siue personalis: Rota apud Marchesam, de commiss. part. 1. pag. 1069. & in recentioribus, decis. 165. num. 15. & 16. parte 7. Et sic videbatur, Episcopum nullas incurrere pœnas, laxando censuras, contra alium Episcopum, qui ipsum turbabat intra suum territorium, in quasi possessione iurisdictionis, cum id de iure liceret ante Concilium. Et Episcopus in aliena Diocesi delinquens, non poterat allegare quod par in parem non habet imperium: quia propter delictum non par, sed inferior effectus erat. Abb. in d. cap. cum inferior, num. 1. de maiorit. & obed. Anchar. in Clement. 1. n. 1. de foro compet. Tambur. de iure Abbatis, disp. 25. q. 2. num. 1. Multisque aliis per eruditissimos non solum Iurisperitos, sed etiam Theologos deductis. Verùm hæc omnia tendebant ad absolutionem à pœna Episcopi laxantis censuras, quam prætendebatur ipsum incurrere remanente nullâ censuram declaratione.

67 Decima conclusio. Quando duo in solidum Vicarij ab Episcopo in eodem loco fuerunt deputati, tunc vnus sine alio procedere poterit ex ordinaria cuilibet concessâ iurisdictione, ac præuentioni locus erit, per text. in l. 1. vbi Bald. declarat, ff. de offic. consul. Qui textus licet loquatur de voluntaria iurisdictione, idem tamen ex communi Doctorum sententiâ obtinet in delegatâ. Argum. text. in l. fin. C. de auctorit. pref. vbi, si plures tutores fuerint simpliciter deputati, videtur illis in solidum data potestas, & quilibet ipsorum administrare potest. Factâ igitur per vnum ex ipsis legitimâ præuentione, non poterit alter de causâ præuentâ cognoscere nec in illâ se intermittere. Abb. in cap. prudentiam, num. 1. de offic. Iudic. deleg. Francis. Marc. decis. Delphin. 997. in princip. parte 1. Vant. de nullit. ex defect. iurisdict. ordin. numero 177.

68 Limitatur vt non procedat, quando duo isti Vicarij in solidum deputati ab Episcopo cœpissent procedere in causâ coniunctim, tunc enim locus non esset alicui præuentioni, sed simul causam terminare deberent. Glos. in l. Pomponius, aliâs l. si vnus ff. de re iudic. & ibi Alexand. Iaf. & Imol. Gomel. ad legem 38. Tauri, num. 2. † Et tunc si discordant, præualeat maior pars, per text. in d. l. Pomponius cum l. sequenti, l. inter partes, & leg. duo ex tribus, ff. eodem titul. si vero, vota contraria, sint equalia, neutra sententia subsistit, præterquam si sit lata pro libertate, vel pro causa pia, vel sit absolutoria: vt per Gomel. dict. num. 2.

Aduertendo tamen quod nunc loquimur de Vicariis procedentibus tanquam Ordinariis, cum in superioribus conclusionibus, & nominatim num. 41. in 2. & 3. conclusione, loquuti fuimus de ipsis pro-

cedentibus tanquam Delegatis, si enim essent delegati, & vigore delegationis deberent simul procedere, & sententiam proferre, & essent discordes in pari numero, sententiæ essent in pendenti, vt illa valeret, quam Superior qui causam commisit, duceret confirmandam: Gomel. d. l. 38. num. 3. l. duo iudices 28. ff. de re iudic.

In hoc tamen conueniunt Iudices ordinarij & 70 delegati, quod si duo cœperunt coniunctim procedere in aliqua causâ, & vnus eorum declarat sibi de causâ non liquere, non potest alius proferre sententiam, nisi eam ferat pro causâ fauorabili, veluti pro libertate, vel pro reo, vel pro testamento: iuxta ea quæ notantur in l. inter plures, ff. de re iudic. Alex. in d. l. si vnus, num. 17. † Vbi autem vnus ex pluribus 71 iudicibus est impeditus ex alia causâ, quam ex eo quod sibi de causâ non liqueat, tunc potest per alium solum causâ expediri, Iaf. in d. leg. si vnus, num. 5. Vant. dicto tit. de nullit. ex defect. iurisdict. ordin. n. 180. Idem dicendum, si vnus malitiosè procedere nolit, alter enim solus procedere poterit ad sententiam: per text. in cap. cum plures, & ibi Glos. in verb. Recensaret. de offic. deleg. in 6.

Vtrum autem sententia vnus ex duobus Vicariis, 72 sic ab Episcopo coniunctim & in solidum deputatis, sine altero prolata, (cum ambo simul procedere cœpissent) sit nulla, dubitari potest. Et non subiucere nullitati censuit Vant. loco citato, num. 177. versic. licet si in casu. Quamuis contrarium, nempe sententiam hoc casu esse nullam, teneat Roman. consil. 92. num. 1. loquendo in hoc articulo de Ordinariis; nam si ageretur de Delegatis, tenor commissionis inspiciendus esset.

In hac questione Couarr. lib. 1. var. resol. cap. 2. n. 6. versic. tertio. Concludit quod si iudices ordinarij in numero pari, diuersa pronuncient; non est illorum sententia nulla, sed deueniendum est ad iudicium tertij deputandi; nisi verfaremur in casibus, in quibus quilibet ex pluribus Iudicibus ordinariis separatim ius dicere potest, tunc enim vnus sententia alio irrequisito sine dubio esset valida, nec tertius esset requirendus: vt ibidem explicat Couarr. dicto versic. Tertio, in fine.

Et iuxta supradicta, intelligi debent ea quæ nos 73 generaliter de omnibus Iudicibus ordinariis in solidum iurisdictionem habentibus diximus in 1. parte huius tract. cap. 1. num. 4. in 3. conclus. vt procedant quando singulis in solidum non solum iurisdictione, sed & illius exercitium competit, ita quod vnus sine alio ius dicere, & causam definire potest, quales sunt Iudices Curie temporalis sancti Petri huius ciuitatis Auenionensis, quibus ex statuto datur facultas audiendi causas per alterum ex ipsis cœptas, in Curia, vel extra Curiam: vt cauetur in Statut. lib. 1. rubric. 2. art. 13. & ex stylo in eadem Curia inconcusè obseruato, vnus sine alio sententiam ferre potest, nisi partes institerint quod ambo Iudices procederent (in causis ciuilibus) & hoc casu verum est non dari inter ipsos præuentionem, & causam ab vno inchoatam posse per alterum terminari, & decidi per sententiam.

Conclusio vero nostra procedit in duobus Vicariis, aut aliis Iudicibus ordinariis, quibus licet iurisdictione, & iurisdictionis exercitium competant in solidum, tamen vnus causas ab alio cœptas prosequi non potest, cum non habeant facultatem alteri procedendi, & si ambo procedere cœperint, ambo iudicare debent, nisi in casibus malitiosæ dilationis alterius, & aliis de quibus supra actum est.

Præ

74 Præterea aduertendum est, quod in dicto cap. 1. in eadem 3. conclusione, quemlibet ex iudicibus ordinariis posse iurisdictionem exercere, nec dari inter eos præuentionem, diximus; verum esse usque ad sententiam definitiuam exclusiue: quia etiam cessante statuto & stylo prædicto, non datur inter plures iudices ordinarios in solidum deputatos præuentionis ad effectum impediendi, quin unus sine alio, quantumuis præueniente, iurisdictionem exerceat, aut unus Vicarius sine alio, quoad processuras iudiciales: & in his terminis procedit, & verissima est dicta nostra 3. conclusio. Potest enim unus ex pluribus iudicibus ordinariis in solidum deputatis processuras facere, & decreta ac sententias interloquatorias pronunciare, quamuis alter præuenierit: quia per huiusmodi decreta, & sententias interloquatorias, illorum officium, & iurisdictione non finitur. Sed, quando per aliquem actum iurisdictionis finem accipit, prout per sententiam definitiuam, seu vim definitiuam habentem, tunc iurisdictione non potest separatim exerceri, sed ambo iudices ordinarij, vel Vicarij procedere debent; Abbas in c. prudentiam, n. 14. de offic. deleg. Bartol. in d. l. si unus, ff. de re iudic. Sbrozz. de Vicar. Episcop. lib. 1. q. 61. num. 20. iuncto num. 26. & 28. nisi in casum impediendi alterius coniudicis, Sbrozz. loco cit. num. 24.

75 Vndecima conclusio. Inter Episcopum, & Prælatos inferiores datur iurisdictione cumulatiua, seu ampliatiua, & ideo inter eos locus est præuentioni. Pro cuius conclusionis intelligentia notandum est Primo, Prælatorum nomen multis modis accipi. Quandoque strictè, sicut in Concordatis in tit. de Reg. ad Prælatum nominat. & in hac significatione, sub hoc nomine Abbatie, & Episcopatus continentur c. 2. de iudic. c. ne pro defectu, cap. nihil, de election. cap. ubi periculum, §. & ne. Eodem tit. in 6. Quandoque vero in ampli significatione, & hoc modo comprehendit etiam Guardianos Regularium, Priores conuentuales perpetuos, Parochos, & eos qui iurisdictionem habent ordinariam, ab Episcopo, vel Archiepiscopo independentem; qualis est Thesaurarius Sacre Capelle Parisiensis & Bituricensis, & similes, Petr. Gregor. de re benefic. cap. 10. n. 20. DD. in cap. cum ab Ecclesiis 3. De offic. Ordin. Barbof. in c. 2. de iudic. n. 3.

76 Secundo notandum est, fieri debere differentiam inter Prælatos Regulares & seculares. Nam Regulares propter privilegia ipsis à summo Pontifice concessa, iurisdictionem habent priuatiue quoad Episcopos, illam eo modo in Religiosos sibi subditos exercentes, itavt non possit Episcopus vllam in causis Regularium prætere præuentionem: Ioan. Andr. in Reg. sciens de Reg. iuris in 6. Abb. in c. Monachi, & in c. significasti de foro comper. Federic. de Sen. consil. 14. Tamburin. de iure Abbatum, vol. 2. disp. 14. q. 6. n. 2.

77 His ita constitutis, firma remanet conclusio, Episcopis cumulatiuam cum Prælati inferioribus secularibus competere iurisdictionem, & sic inter eos locum esse præuentioni, quando videlicet ex statuto, fundatione, vel transactione istis Prælati inferioribus competit iurisdictione. Quæ conclusio probatur per text. in cap. cum ab Ecclesiis 3. de offic. Ordin. vbi DD. & maxime Barbof. num. 5. notant quod Episcopus validè potest absolvere excommunicatum à Prælato inferiori, quia iurisdictione quæ datur inferiori, non competit illi priuatiue, sed cumulatiue & ampliatiue.

Verum circa hoc, non modica occurrit difficultas. Primo, quia si inter Episcopum & Prælatos inferiores de Præuentione iudic. Pars II.

feriores iurisdictione est cumulatiua, ergo locus est inter ipsos præuentioni. Si locus est præuentioni, ergo Episcopus non potest assumere cognitionem cause iam coram Prælato inferiori præuente, & per consequens condemnatum à Prælato inferiori, Episcopus absolvere non potest post latam sententiam excommunicationis declaratoriam. Secundo, quia videtur quod Archiepiscopus non habeat maiorem auctoritatem in causis ad Episcopos suos suffraganeos pertinentibus, quam Episcopus in causis suppositis cognitioni Prælatorum inferiorum suæ diocesis. Sed Archiepiscopus non potest subditos suorum suffraganeorum absolvere ab excommunicatione per eorum Episcopos laxata, nisi mediante legitima appellatione aut prouocatione, causa ad ipsum deuoluatur, vt colligitur ex c. ius, de sent. excommunic. & c. cum venerabilibus. Eodem tit. in 6. Ergo nec pariter Episcopus ab excommunicatione data per Prælatos inferiores absolvere poterit. Vnde non immerito Couarr. in c. alma mater de sent. excom. p. 1. §. 12. n. 3. circa finem, versic. nihilominus, dubitat de veritate illius propositionis. Et ego cum Couarr. sentio, si rationibus agendum sit.

Sed tamen quia communis sententia est in contrarium, ab eà in iudicando & consulendo recedendum non est, nempe quod Episcopi possint absolvere ab excommunicatione laxata per Prælatos inferiores, iurisdictionem habentes, quam tenet Abb. in dicto c. cum ab Ecclesiis 3. n. 9. & 11. dicens ita communiter tenere Bonacin. in tract. de censur. in genere disp. 3. q. 1. puncto 1. n. 3. Auila de censur. p. 2. cap. 7. disp. 1. dubio 11.

Hoc tamen est extra controuersiam in Prælati Regularium. Superiores siquidem Regulares possunt absolvere subditos à censuris latis per inferiores; Superiores dico, non dignitate, sed iurisdictione, ita vt inferior qui sententiam excommunicationis tulit, subordinationem habeat cum iurisdictione iudicis absoluentis. Ratio est, quia inter superiores Prælatos & inferiores, non est locus alicui præuentioni, sed causam coram inferiori ceptam, potest superior Regularis ad libitum sibi assumere, & de ea cognoscere, quando id expedire iudicauerit, etiam nullà interposità appellatione, vel recursum. Ideo potest Generalis, vel Prouincialis absolvere ab excommunicatione Religiosos, quos Conuentualis, vel respectiue Prouincialis Prælati censuris irritos declarauerit: vt bene explicat Tamburin. de iure Abbatum, tom. 2. disp. 14. q. 7. n. 3.

Retentà autem communi opinione, quod Episcopus possit absolvere excommunicatos à Prælati inferioribus iurisdictionem habentibus. Quomodo respondebimus ad ea quæ supra dicta sunt, has esse cumulatiuas iurisdictiones, & per consequens locum esse præuentioni: Sbrozz. lib. 2. de Vicar. Episc. q. 60. post Abbat. in d. cap. cum ab Ecclesiis n. 9. vbi hoc casu præuentionem admittunt.

Super hac difficile videtur dicendum hoc procedere fauore absolutionis, quæ tenet & valida est, licet Episcopus absoluens malè faciat, cum suam cuique non seruet iurisdictionem. Innoc. in d. cap. cum ab Ecclesiis num. 4. versic. & hinc est. Vbi dicit quod Episcopus sic procedens, corripiendus est; & talem absolutionem iniquam esse dicit. Couarr. in d. cap. alma mater, parte 1. §. 12. num. 3. sed nihilominus absolutionem validam esse concedit, necnon Auila dicta parte 2. de censur. cap. 7. disp. 1. num. 11. Et facit à simili, quod si quis contrahat matrimonium contra inhibitiones de contrahendo sibi factas, malè facit, & puniendus est, sed tamen si nullum aliud

aliud obster Canonikum impedimentum, matrimo-
nium remanet validum: cap. 2. de matrim. contract.
contra interd. Eccles. Lancell. de autem. p. 2. c. 4. limit.
17. & c. 20. limit. 18. Quod fufius explicat, & distin-
guat Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 2. n. 9. & fequent,
qui dum casus occurreret aduendus erit, cum hoc fit
extra materiam nostram.

Porro fupradicta intelligenda sunt de Prælati
inferioribus, qui iurisdictionem non acquifuerunt
per præfcriptionem. Cum iurisdictionis præfcriptione
quaerita, cenfeatur priuatiuè quoad Epifcopum, &
fic non fit hoc casu locus alicui præuentioni: ex no-
tatis lib. 1. quæst. mearum benefical. c. 60. num. 14. Ma-
noch. lib. 2. præfumpt. 18. n. 24.

CAPVT II.

ARGVMENTVM.

De controuerfius ratione præuentionis in-
ter duos aut plures Condominos, feū Ba-
rones, communem in eodem loco, vel
caftro iurisdictionem habentes; fiue in-
ter eos facta fit diuifio iurisdictionis per
tempora, fiue per quarteria, fiue per per-
fonas hominum illius loci, & quis ex istis
variis diuidendæ iurisdictionis modis
oriatur effectus, circa caufarum præuen-
tionem. Quid fi vnus Baro delinquat in-
tra limites iurisdictionis alterius. Et vtrū
fi agatur de proprio Baronis interefle, aut
eius Officialium, aut Confanguineorum,
poffit peti remiffio caufæ præuentæ, fiue
partes confenferint in iurisdictionem,
fiue non confenferint. Et quid fi agatur
de iuribus, aut rebus notoriis & confue-
tis, aut pœna fit certa. Et Baro fufpectus
vtrum fa'tem poffit iudicem non fufpe-
ctum delegare. Vtrum etiam fufpectus
in iudicando, fit fufpectus in delegando.
Et alia multa ad hanc materiam refol-
uuntur.

S V M M A R I V M.

- 1 Præuentionio non eft attendenda inter plures Condomi-
nos inter quos iuridictio diuifa eft per tempora.
- 2 Feuda maiora funt indiuifibilia de iure, non tamen
ex confuetudine.
- 3 Iuridictio ordinaria quoad habitum eft indiuifua, &
inter plures cuilibet in folidum competit.
- 4 Pluribus in folidum delegatis, iuridictio illis compe-
tit indiuifua fed exercitium indiuifuum.
- 5 Iuridictionis diuifio fieri poteft per tempora.
- 6 Item iuridictio diuifi poteft per diuifionem territo-
riorum.
- 7 Diuifio iuridictionis per perfonas fubditorum fieri
poteft, potius ex confuetudine, quam de iure.
- 8 Subditis quoad iuridictionem in perfonas diuifis, vni
tantum condominorum fidelitas præftanda eft, fed
omnibus feruitium cum moderatione debetur.
- 9 A pte diuifio, fit per tempora, quando omnibus non
poffet alioquin fufficere.
- 10 Diuifa iuridictione, vnus ex Condominis non poteft

viri præuentione aduerfus alium.

- 11 Proceffus eft nullus, fi diuifa iuridictione, vnus fe
immifceat in iuridictione alterius, perinde ac fi
effent iuridictiones omnino diftinctæ.
- 12 Vnus ex Condominis, pendente tempore iuridictio-
nis alterius nihil poteft, circa actus iuridictiona-
les, quamvis milles præueniffet.
- 13 Officiales vnius Condomini, continuant proceffum per
alios inchoatum, fi diuifa fit per tempora iurif-
dictio.
- 14 Iudice, mortuo, fucceffor proceffum continuare debet,
in ftatu in quo reperitur. Idem eo remoto, vel ali-
ter finito officio illius.
- 15 Decreta per antecelforem miffione in poffeffionem
fucceffor iudicis, abfq; nouo decreto, illum debet
executioni demandare.
- 16 Intellige quando decretum factum fuit cum caufa co-
gnitione, alias opus eft nouo decreto.
- 17 Iudex requifitus non debet recufare executionem li-
terarum, mortuo requirente.
- 18 Mortuo iudice mandante, nuncius poteft illius li-
teras, feū carcellos mandare executioni.
- 19 Diuifa per tempora iuridictione, finito tempore
vnius, finitur omnino eius iuridictio donec tem-
pus ipfius redeat.
- 20 Iudice fubrogati iudicium, dicitur continuatio, non
nouum iudicium.
- 21 Si vnus ex condominiumis iuridictionalibus deliquerit
in parte alterius, alter condominus habet ius præ-
ueniendi aduerfus fupremam Curiam. Immo præ-
ueniendi fuprema Curia non obftat illi quin poffit pe-
tere caufa remiffionem.
- 22 Officialis maioris Curia, delinquens in terra Ba-
ronis, in non concernentibus Officium, poteft ab
officialibus Baronis puniri, ceffante ftatuto con-
trario.
- 23 Baro aut alius officialis delinquens, confideratur
tanquam priuatus.
- 24 Iuridictio data in feudum, competit priuatiuè.
- 25 Rectorem Comitatus Penafiffimi effe iudicem vaf-
fallorum quomodo intelligatur, & quando hoc ve-
rum fit.
- 26 Domini iuridictionales dum de proprio ipforum in
terefle agitur, non poffunt præuenire caufas.
- 27 Idem dicendum eft, dum agitur de interefle fuorum
officialium.
- 28 Præuentionio tamen, hoc casu firmatur, per partium
comparitionem.
- 29 Iudex in caufa propriâ, de confenfu partium iudi-
care poteft.
- 30 Iudex non poteft allegari fufpectus, dum in eius iu-
ridictionem confenfum fuit, nifi ex noua caufa.
- 31 Qui indicauit in prima ftantia, poteft de con-
fenfu partium iudicare in caufa appellatiouis.
- 32 Epifcopus poteft effe iudex in caufa fua menfa, nec
poteft fufpectus allegari in illa caufa.
- 33 Contrarium communiter receptum eft, nempe quod
poffit fufpectus allegari.
- 34 In caufa in qua agitur de proprio interefle, Epifcopus
iudex effe poteft, nifi allegetur fufpectus.
- 35 Confeflio de furto animalium Baronis, coram eius
officiariis iudicialiter facta, non valet, nifi tanquam
extra iudicialis.
- 36 Confeflio facta coram Notario, qui in caufa fcribere
non poteft, eft nulla, valet tamen tanquam extra-
iudicialis.
- 37 Decifio 244. Sanfelicy in dubium renouatur.
- 38 Barones cognofcere poffunt in propriâ caufa quando
agitur de re liquida & notoriâ.
- 39 Domini terrarum habentes iuridictionem cognofcunt
fuper